

М. Д. ЗАХАРІЙЧУК

Українська мова БУКВАР

Частина 2



Я відчуваю, думаю, дію...



— Грай свою музику, ту, що йде від твоєї душі, — підбадьорює П'ятинка. — Усе треба робити від душі!



А людей, які сміять, Росинка більше до озера не пускала.



— Ти не тільки футболіст, Петрику, а ще й киянин. Крім того, ти — українець, бо народився в Україні й належиш до українського роду. А ще ти — європеєць. Адже наша країна розташована в Європі.



— Робити добро й допомагати тим, хто цього потребує, завжди вчасно...



— Але мама наказує бабусі, щоб я довго за комп'ютером не сиділа. Каже, що це шкідливо.



Даринка вірила, що її веселі ангели, такі щирі й добрі, обов'язково принесуть людям щастя, мир і добро.



Того дня він із задоволенням грався з друзями, дотримуючись правил. І сваритися не було потреби.



— Ніколи не виходьте з дому самі, аж доки не підроснете!..

ДЕРЖАВНІ СИМВОЛИ УКРАЇНИ



ДЕРЖАВНИЙ
ГЕРБ УКРАЇНИ



ДЕРЖАВНИЙ
ПРАПОР УКРАЇНИ

Державний гімн України

Музика *Михайла Вербицького*
Слова *Павла Чубинського*

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

М. Д. Захарійчук

Українська мова

БУКВАР

Підручник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти

(У 2-х частинах)

ЧАСТИНА 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ
«Грамота»
2018

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ МОН України від 06. 07. 2018 № 734)

Видано за державні кошти. Продаж заборонено.

Умовні позначення:



— учуся слухати-розуміти;



— нехай тобі почитають;



— словник;



— мої навчальні досягнення;



— мовні, мовленнєві
й інтелектуальні ігри;



— робота в парах;



— робота в групах;

QR-код — аудіозапис тексту.



— слово з одного складу;



— двоскладове слово з наголосом на першому складі (*зо́шит*);



— двоскладове слово з наголосом на другому складі (*літа́к*);



— трискладове слово (*маши́на*);

└── . — речення з одного слова — *Літо*.

└── ─── . — речення з двох слів — *Моя школа*.

└── ─── ─── . — речення з трьох слів — *Діти в школі*.

[•] — голосний звук; [—] — твердий приголосний звук;

[=] — м'який приголосний звук.

Захарійчук М. Д.

З-38 Українська мова. Буквар : У 2-х частинах : Частина 2 : підруч.
для 1 кл. закл. загальн. середн. освіти / М. Д. Захарійчук. — К. :
Грамота, 2018. — 96 с. : іл.

ISBN 978-966-349-685-6

ISBN 978-966-349-687-0 (частина 2)

Підручник «Українська мова. Буквар» (у 2-х частинах) розроблений відповідно до Державного стандарту початкової освіти, Типової освітньої програми мовно-літературної галузі колективу авторів під керівництвом Савченко О. Я. та спрямований на реалізацію компетентнісного підходу в навчальному процесі молодших школярів. Навчальний зміст підручника забезпечує реалізацію завдань змістових ліній програми й орієнтований на формування предметних (лексичних, фонетичних, діалогологічних, комунікативних, художньо-мовленнєвих, каліграфічних, орфографічних) і ключових компетентностей.

Для учнів, учителів, методистів, батьків.

УДК 811.111*кл1(075.2)

ISBN 978-966-349-685-6

ISBN 978-966-349-687-0 (частина 2)

© Захарійчук М. Д., 2018

© Видавництво «Грамота», 2018



Щедрик

Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка,
Стала собі щебетати,
Господаря викликати:
«Вийди, вийди, господарю,
Подивися на кошару —
Там овечки покотились,
А ягнички народились.
В тебе товар весь хороший,
Будеш мати мірку грошей,
Хоч не гроші, то полова,
В тебе жінка чорноброва».
Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка.





Г г

Гг



Бачу **Г, г** (ге). Чую [**г**].

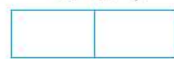
г о д и н н и к

г а р б у з

п і н г в і н

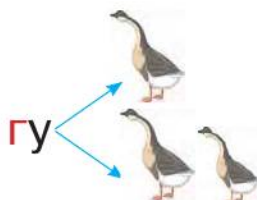


[- • - | - • -]



Г → а га
 о го
 у гу
 и ги
 і гі

а → аг
 о ог
 у уг
 и иг
 і іг



гл → ина
 ід

га → зета
 зон

папу
 підло → **га**

● Прочитай вірш. Визнач, що не так.

А тим  не набридло
 Носити мед,  і повидло?
 Дерева взимку білі-білі,
 А на **гіллі** —  спілі.

За І. Січовиком



Гусак сьогодні у книгарні
Книжки купив для сина гарні.
Тепер маленьке гусеня
Читає з татусем щодня.

О. Кротюк



Знайди «загублену» букву, яка змінює значення слова.

Г		л	к	а
		л	к	а
		л	к	а



Ми купили книги.



Що тобі відомо про героїв казки «Ходить гарбуз по городу»? Розкажи.



Прочитай імена гномів. Хто в якому будинку живе?



Відповідай так: Гномик Гор живе на вулиці Веселій у будинку № 1.

Доповни речення словами-назвами предметів, у яких є **г**.

Діти _____.

На дереві сиділи _____.

Синичка — у _____.

Білка бере _____.





Прочитайте казку в особах.



Гунька — маленький пінгвін, якого нещодавно привезли в зоопарк. Тут йому добре, але горобці насміхаються.



— Що ж ти за птиця така, що літати не вмієш?



— Дійсно, чому я не літаю? Спитаю в лисиці: вона все знає.



— Запитай краще про це лева. Він — цар звірів. Мудрий. Знайде, чим тебе втішити.



— Відповідь зможеш знайти в таких же птахів, як сам. Спитай у страусів: вони теж не літають, хоч і птахи.



— Усі ми різні, але в кожного є свій талант. Ви, пінгвіни, добре плаваєте, ми, страуси, швидко бігаємо. Головне — вірити в себе й не соромитися бути самим собою.

За О. Кукуєвицькою



Продовж речення.

Я живу ...

Чи слухну пораду дав пінгвінові цар звірів? Вислов власну думку.

Перекажи слова страуса своєму сусіду (сусідці) по парті. Якій схемі відповідає ім'я пінгвіна: [- ́ = | - •]

чи [- ́ - | - •]?



Бачу **ґ**, **ґ** (ге). Чую [**ґ**].

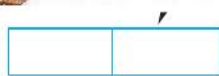
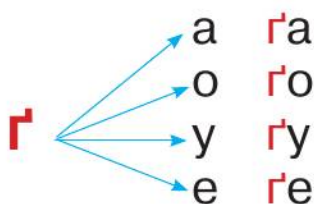
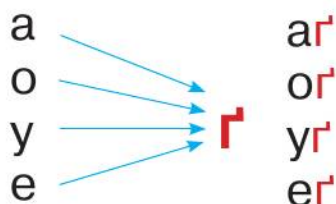
а ґ р у с



ґ а в а



ґ е р д а н



ґрати

кава
ґава



ґрім
ґрунт

ґедзик мав скрипку. Малу, але гарну. Мама **ґ**едзика повила сина до зеленого коника. Він гарно грав, а **ґ**едзик радів.

ґедзик буде гарним музикантом.





Прочитай вірш голосно й виразно.

Гудзик упав і скотився під ґанок.
 Гава шукала: «З'їм на сніданок».
 І гонорово Гава ходила,
 Гудзик шукала — ґулю набила.

Ж. Вовк-Черемуш



Знайди серед букв слова.

м	а	с	г	ґ	а	в	а
ґ	р	у	н	т	м	і	с
в	а	ґ	р	у	с	м	р
с	ґ	р	а	т	и	р	и

Загадка



Він прикраса кожній блузці,
 Цей маленький, круглий ...





га́зда —
господар



ге́дзь —
комаха



ге́рдан —
прикраса



дзі́га —
іграшка



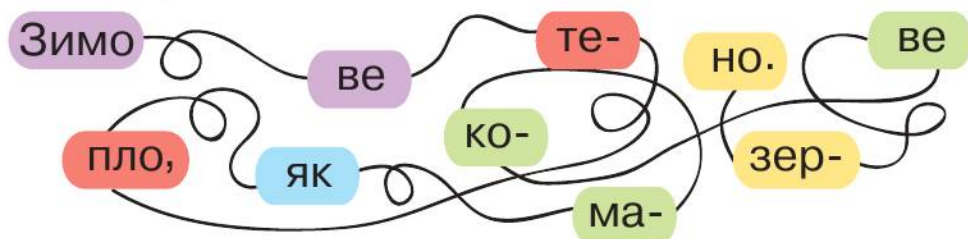
а́грус —
ягода



гринджо́ли —
санчата

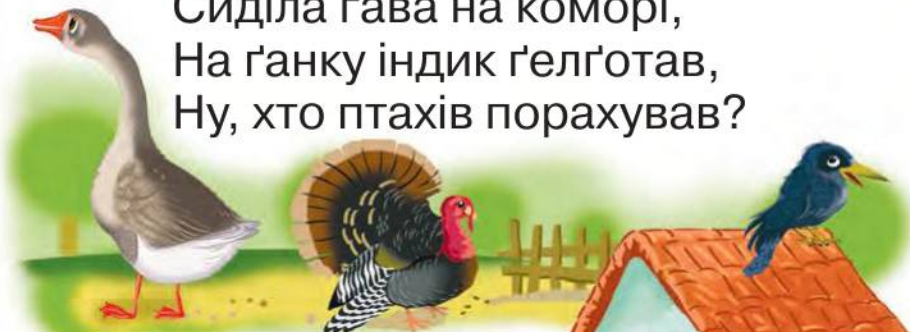


Пройди стежкою та прочитай прислів'я про зиму. Як ти його розумієш?



- Прочитай скоромовку тричі: повільно, швидко, дуже швидко.

Ге́лґотів гусак надворі,
Сиді́ла га́ва на коморі,
На га́нку і́ндик ге́лґотав,
Ну, хто пта́хів порахува́в?





Гудзик — чарівний слоник — це відразу зрозуміла Яся. Вона побачила його в траві під кущем. Він був маленький, завбільшки з рукавичку.

Яся взяла його на руки й понесла додому. Вона навіть не здивувалася, що слоник уміє розмовляти. Він страшенно зголоднів. Яся дала йому дві булочки, халву, кілька бананів.

— А тепер, коли я вже наївся, настав час трохи погратися.

Слоник тричі змахнув вухами-лопухами.

— Тепер починай чаклувати. Чари здійсняться тільки тоді, коли ми все робитимемо разом. Адже я жодного разу не бачив, як святкують Різдво й Новий рік. А моє бажання зветься «Різдвяна казка».

За Л. Ворониною



За якої умови, за словами Гудзика, здійснюються чари? Ти погоджуєшся з його думкою?

Опиши чарівного слоника Гудзика.

Яке в тебе є бажання? Розкажи.

Зміна якого звука в останньому слові тексту змінить його значення?



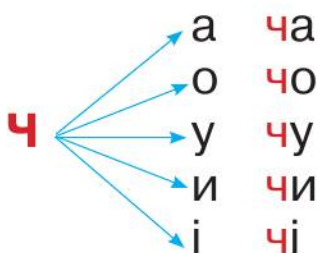
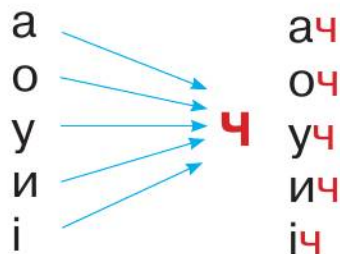


Бачу **Ч**, **ч** (че). Чую [**ч**].

сонечко порічки чорни* і

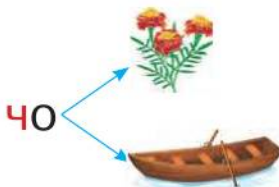


[- • - | - •' | = •]



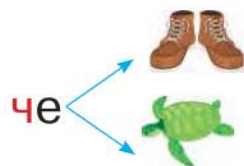
ча branches to:

- боти
- ловік



чо branches to:

- твер
- сно



че branches to:

- дово
- ти

В **ч**аплі
Чорні
Череви**ч**ки.
Чапля
Чапа
 До води**ч**ки.

І. СІЧОВИК





Прочитай вірш голосно й виразно.

Я печу, печу, печу
Діткам всім по калачу,
Зверху маком потрушу,
В піч гарячу посаджу.
Випікайтесь, калачі,
У натоплений печі!
Буду Васю, Олю, Нату
Калачами частувати.

Г. Демченко



- Це — ключі. Поясни, як ти розумієш значення кожного слова.





 Що тобі відомо про героїв казки «Лисичка і Журавель»? Розкажи.

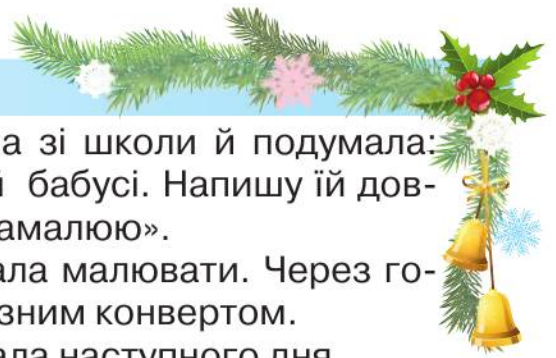
 Художник отримав завдання намалювати предмети, у назвах яких є буква **ч**. Чи впорався він із цим завданням? У яких словах–назвах намальованих предметів є буква **ч**?



 Заповни порожні клітинки.

				ч	к	а
				ч	к	а
				ч	к	а
				ч	к	а





Черепаха Наталка прийшла зі школи й подумала: «Давно вже я не писала своїй бабусі. Напишу їй довгого листа. Ні, краще я його намалюю».

Вона дістала фарби й почала малювати. Через годину пішла на пошту з величезним конвертом.

Стривожена бабуся примчала наступного дня.

— Кого ти намалювала? — закричала вона з порогу.

— Не хвилюйся, — розсміялася черепаха Наталка, — я намалювала тобі мого улюбленого вчителя.

— Знаєш, онучко, ти вже краще пиши звичайними літерами, бо я в малюнках не дуже розуміюся.

Відтоді черепаха пише листи бабусі розбірливо й охайно.

За Е. Заржицькою



Повтори слова онуки, які заспокоїли бабусю.
Як ти спілкуєшся із своїми бабусею та дідусем?
У назвах яких намальованих предметів немає букви **ч**?

Скільки складів у першому слові тексту?



Бачу **Й, й** (йот). Чую [**й**].

а й с т р и

* а й в о р о н о к

а й в а



'

--	--



'

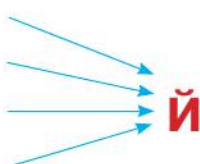
--	--	--	--



[• = | - •']

ай
ой
ий
ій

а
о
и
і



га
о
ми
рі



лій-



ліній-



май-



чай-



гай-



чай-



мий
вимий

лий
долий

чай
чайник

грай
зіграй



Йшов до річки звіробій,
Похвалявся:
— Я такий —
Наче сонце, золотий,
Всім люблю допомагати,
Вмію добре лікувати,
А ще є у мене — от
Буква «Й», що зветься «ЙОТ».

Л. Верьовка



— У мене скоро день народження. Допоможи мені вибрати страви для святкового обіду.

— Я не знаю, що тобі порадити! Тут така смакота!



● Вибери страви, у назвах яких є **й**.



йо → гурт
рж
га



ма → йо → н
ра → ри

зна → йо → вий
кра → мий

буль → йон
медаль →
міль →

Йо → сип
сипенко
рдан



солодкий



висока





Йосип
Йосипенко

Йорданка
Йосипівна

Йди-но, йоржику, сюди!
Онде крихти хліба!
Йорж не вийде із води.
Йорж не птах, а риба.



Т. Коломієць

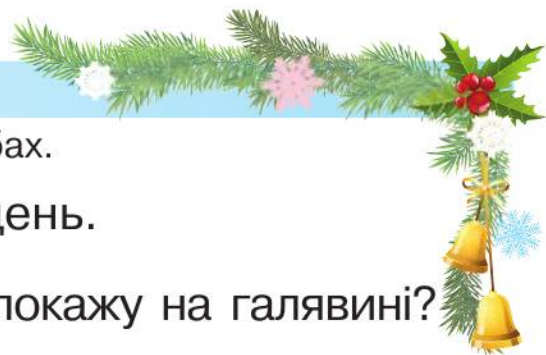


Йорж — щітка для миття посуду
з вузьким горлом.





Прочитайте казку в особах.



Був літній сонячний день.



— Хочеш, я тобі щось покажу на галявині?



— Що?



— Ось поглянь: це —  . А це —  .



— А це?



— Це —  ! Ось послухай! Чуєш, як дзвенить?



— Я його зірву й побіжу по галявині, а ти слухай!



— **Ні, якщо дзвіночок зірвати, він не дзвенить. Не рви!**



— Травичко, як тебе називають?



— Я — звіробій. Я — корисний! Лікую дев'яносто дев'ять хвороб. Заболить живіт, серце або почнеш кашляти, а я стану в пригоді. А як зі мною добре пити чай узимку!..



За С. Козловим



Ти погоджуєшся з думкою їжака, що зривати дзвіночки не варто? Вислов власну думку.

Чим корисний звіробій? Розкажи.

Відшукай речення, що відповідає схемі: !

У слові *звіробій* буква **й** стоїть у 1, 2 чи 3 складі?



Бачу **Х, х** (ха). Чую [**х**].

х л і б



[- = • -]

* а х и

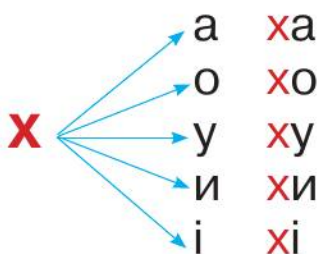
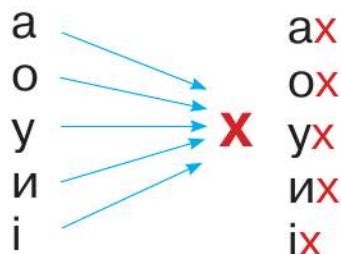


□ □

х м і л ь

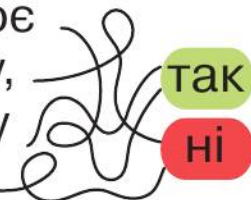


[- = • =]



Визнач, що на малюнку так, а що — ні.

Художник малює
Хмаринки і **х**ату,
Холодну погоду
І мишку ву**х**ату.



● Відшукай на малюнку букви **х**.



Полінка дуже любить свого хамелеончика Веселика. Але в нього є звичка — постійно зникати, ставати невидимим. Одного разу Полінка вирішила намалювати портрет Веселика. Що з цього вийшло?



— Де ти, Веселику? Он ти де! Зараз я тебе намалюю! Розведу зелену фарбу.

— Ти знову зник? А ось ти де! Треба брати червону фарбу.



— Ти знову зник? Веселику, ти так добре ховаєшся! Он ти де, на волошках! Мені потрібна голуба фарба.

За Ф. Кунас

- Чи вдалося Полінці намалювати портрет Веселика? Поясни, чому.



 Що тобі відомо про героїв казки «Котигорошко»? Розкажи.



Утвори нові слова.

Х в о р о с т и н а _____ , _____ , _____ .



Прочитай склади. Знайди слова з цими складами.

-хи

хвилина

-рох

мухомор

-хо-

горіхи

хви-

горох

- Розділи речення на слова, прочитай прислів'я. У прислів'ї є: 4, 5 чи 6 слів? Вибери правильну відповідь.

Зимабезснігу — літобезхліба.

- Які букви нагадують ці предмети?





Христинка після обіду з бабусею збирала чорниці. Потім вони слухали радіопередачу про хворих дітей, яким потрібні радісні емоції, щоб швидше одужати.

— Бабусю! Я завтра назбираю чорниць для хворих дітей! Ці ягоди цілющі й корисні для здоров'я!

— Розумнице моя! Ти добре придумала.

Уже давно повернувся дідусь додому. Відвозив у лікарню подарунки. Христинка сиділа на ґанку й думала про те, що хворі діти поласували смачними ягодами. Вони стануть на крок ближче до перемоги над хворобами.

За М. Пономаренко



Яке рішення прийняла Христинка? Розкажи.

Які слова характеризують дівчинку: *чуйна, добра, лінива?*

У назвах яких предметів є буква **х**?





Бачу **Ж**, **ж** (же). Чую [**ж**].

ж и т о

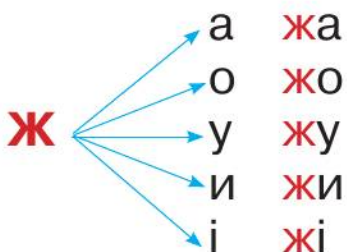
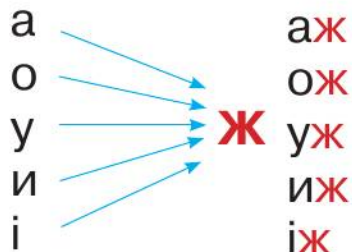


[- • | - •]

ж о р ж и н а



ж а с м и н



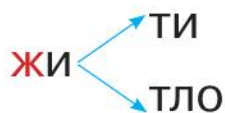
жа-



жо-



жу-



Прочитай скоромовку повільно, швидко, ще швидше.

Скоромовка



Бі**ж**ать сте**ж**ини
Помі**ж** о**ж**ини.
І в**ж**е у **Ж**ені
О**ж**ина в **ж**мені.





Сонце, немов яєчний жовток, — жовте. Від нього йшло тепло й життя. По його промінчиках на землю збігали жовті .  також була жовта. Довкола пурхали жовті .

Мама-курка теж жовта.

Курчатко залізло під мамине крило й заснуло, зігріте жовтим пухом мами.

За І. Зієдонісом



- **Гра з кольорами.** Розкажи, як змінюються кольори, а як утворюються нові кольори.





Розв'яжи ребуси.

К



зи



- Прочитай слова, які «заховалися» у словах.

ніжка

журавлик

ведмежа

стежка

невже

жолоб

- Прочитай назви жуків. Чому вони мають такі назви?



жук-олень



жук-дроворуб



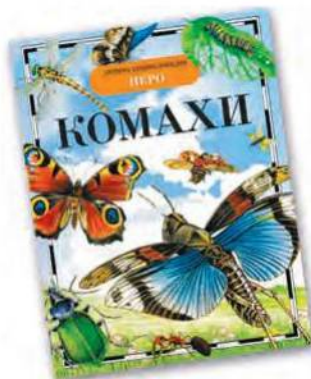
жук-слоник



— А ще є жук-бомбардир,
жук-знахар, жук-кардинал,
жук-листоїд і багато інших.

— Звідки ти це знаєш?

— Я люблю читати книжки-енциклопедії про комах.



Прочитай скоромовку повільно, швидко, ще швидше.

Скормовка

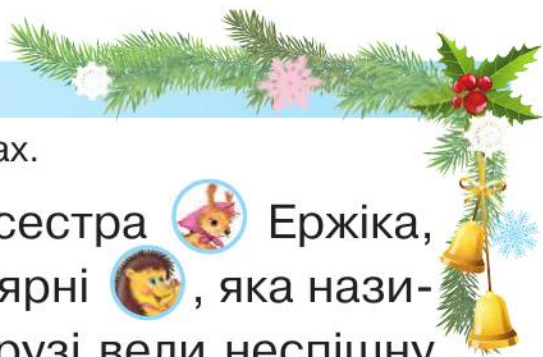


Жовтий жук купив жилет,
Джемпер, джинси та жакет.





Прочитайте казку в особах.



 Жужіка, її молодша сестра  Ержіка,  Муркавка сиділи в кав'ярні , яка називалася «Під дубом». Друзі вели неспішну бесіду.

 — Ви чули: їжак сказав, що наша річка тече до моря.

 — Не тільки наша, а всі річки течуть до моря.

 — То що, я зміг би пливти аж до моря?

 — Узагалі-то так, але то дуже далеко.

 — Я не хочу так далеко пливти. У мене тут друзі.

 — А може, там теж є якісь друзі?

 — У морі живе риба-кит, акула, восьми-ніг і багато риб. Особисто я знайомий з тюленими. У них замість лап — ласти. Тому тюлені можуть дуже швидко плавати.

 — Ой! Вибачте, нас мама кличе! Завтра підемо на річку.

За М. і Т. Прохаськами



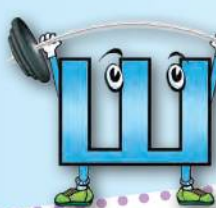
Що нового ти дізнався (дізналася) з розмови звірят?

Скільки в тексті питальних речень?

У якому імені білочки є дві букви **ж**?

Останнього слова в тексті стосується схема:

[- • - | - •] чи [= • - | - •]?



Бачу **Ш**, **ш** (ша). Чую [**ш**].

Ш И Ш К И

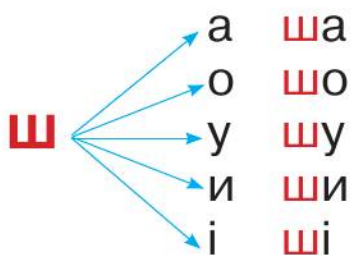
К О М И Ш

Ш И Н Ш И Л а



[- • | - • -]

[- • - | - • | - •]



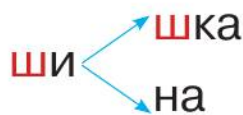
ша-



шо-



шпа-



«Збери» слова-назви намальованих предметів. Поділи на склади слово, у якому дві букви **ш**.

Вшніі, **ш**аркептик, **ш**мкруаа,
шшпиіан, аачк**ш**.





Прочитай вірш тихо, а потім голосно. Який звук повторюється часто?

— Шерех-шерех-шерехи —
шурхотіли реп'яхи.
— Ні душі, ні душі, —
шелестіли комиші.
— Хто прийшов, хто прийшов?
— Шерех шляхом пішки йшов.



- На шляху Шереха трапляються слова, у яких він «ви-топтав» букви та склади. Віднови слова, прочитай.

Плоди шипшини корисні.



Що тобі відомо про героя казки «Івасик-Телесик»? Розкажи.



Утвори нові слова.

Ш и п ш и н о в и й

_____ , _____ , _____ .



● Уяви, що все зображене на малюнку може говорити.



Послухай речення. Кому вони можуть належати?

- Скоро я зовсім розтану!
- Ми прилетіли додому!
- Скоро в мене будуть котики.
- Ви не бачили жабок?

* * *



Встала весна, чорну землю
Сонну розбудила,
Уквітчала її рястом,
Барвінком укрила...

Т. Шевченко



У нас удома над столом висів портрет.
З портрета уважно, лагідно й сумно дивився на мене чоловік.

— А хто це? — спитала я в дідуся.

— Хіба ти не знаєш? Це — Тарас Шевченко, видатний український поет і художник.

— А він ще живий? — спитала я.

— Ні, він жив давно, але про нього знали всі, хто боровся за волю народу.

— Дідусю, розкажи про нього, — попросила я.

— Це було дуже давно. Тоді, коли в Україні село, де народився Тарас, належало одному багатому панові. Сім'я Шевченків була велика й дуже бідна.



Малий Тарас пішов до школи і швидко навчився читати й писати, але найбільше любив малювати. Він малював вугіллям, крейдою або просто камінцем на стінах, і на дверях, і на воротах. Багато поневірянь витримав Тарас, але все-таки став відомим художником. А ще написав багато віршів та оповідань. А для маленьких українців Тарас Шевченко створив «Буквар». От виростеш — і дізнаєшся про поета багато цікавого.

За О. Іваненко



Що найбільше любив малий Тарас?

Що написав Т. Шевченко для маленьких українців?

З якої букви написане ім'я та прізвище поета й художника, про якого ви читали?

В останньому слові тексту є: 3, 4 чи 5 голосних звуків?

Яка правильна відповідь?



Мої навчальні досягнення. Я умію, можу



Відшукай предмети, у назвах яких є звук [г] і звук [ґ],
два звуки [ш].



Знайди «загублений» склад у словах-назвах намальованих предметів.



___ -ба-ба

кул-,

куль-,

буль-



бе- ____ -за

-ра-,

-ри-,

-ре-



че-ре- ____ -ха

-ре-,

-па-,

-ба-



Прочитай швидко ці маленькі, але дуже важливі слова.
Й, чи, до, з, зі, за, бо.



Прочитай склади й добери малюнок предмета, у назві якого є цей склад.

Ме-
Бу-
Ба-
Чо-





Пригадай історії героїв, які ми читали. Хто це робив?
Хто це сказав?



...прийшла зі школи й подумала: «Давно вже я не писала своїй бабусі. Напишу їй довгого листа. Ні, краще я його намаляю».



— Чари здійсняться тільки тоді, коли ми все робитимемо разом.



— Бабусю! Я завтра назбираю чорниць для хворих дітей! Ці ягоди цілющі й корисні для здоров'я!



— Головне — вірити в себе й не соромитися бути самим собою.





ВЕСНА

Весняні свята України

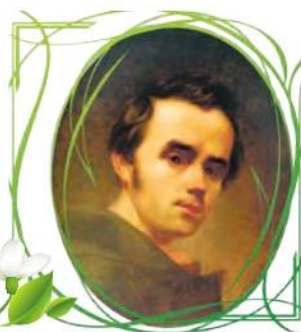


Ой весна, весна — днем красна,
Що ж ти, весно, принесла?
— Принесла я вам літечко,
Ще й рожевую квіточку,
Хай вродиться житечко,
Ще й озима пшениця.



**9
березня**

**День народження
Т. Г. Шевченка —**
видатного українського
письменника, поета,
художника.



**14
березня**

Свято зустрічі весни



Цей день колись був першим
днем нового року. До цього
свята випікали обрядове печи-
во: «жайворонки» і «голубки». Дівчата та хлопці брали його й
ішли за село закликати весну-
красну піснями та хороводами.





Вербна неділя

Верба б'є, не я б'ю,
За тиждень — Великдень!
Уже недалечко
Червоне яєчко.
Будь здоровий, як вода,
І багатий, як земля!



Великдень

На столі — духмяна паска,
А круг неї — писанки.
Уділи нам, Боже, ласки
На всі дні, на всі віки!



**друга
неділя
травня**

Свято матері

Мамине свято я зустрічаю.
Я для матусі віршик вивчаю.
Я подарунок мамі роблю,
Я свою маму
Дуже люблю!



І. Кульська





Бачу **ї, ї**. Чую [й], [і].

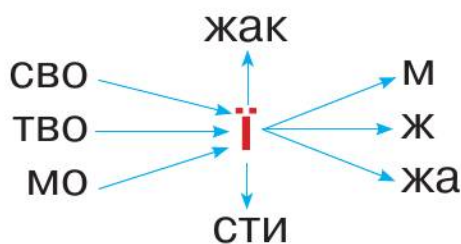
У к р а ї н а



К и ї в



у к р а ї н * і



їжа
[= • | - •]

мої
[- • | = •]

доїхав
[- • | = • | - • -]

 Прочитай скоромовку повільно, швидко, ще швидше.

Скоро́мовка

їжак, їжаченя
їздять по гриби щодня.
їжачиха помагає —
Сироїжки їм збирає.





Прочитай вірш голосно й виразно.

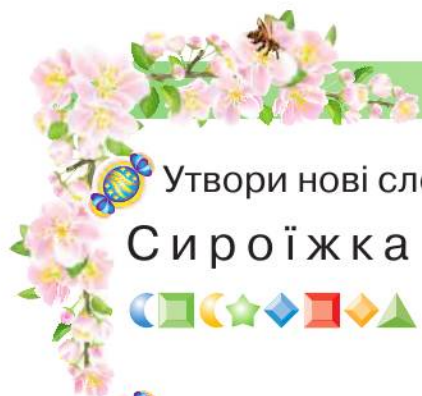
Ївга з лісу їде, їде,
Начувайся, дармоїде,
Бо на возі сироїжки,
Сироїжок аж дві діжки.
Не почиши їх до ночі,
Ти ж до праці неохочий?
— Я уже не дармоїд,
Сам собі зварив обід.
Аж тоді піду у ліжко,
Як почищу сироїжки.

Л. Біленька



У лісі — сироїжки.



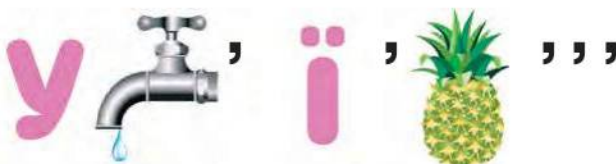


Утвори нові слова.

Сироїжка _____, _____, _____.



Розв'яжи ребус.



«Збери» склади на весняних хмарах. Утвори нові слова.



Із зеленої сорочки,
Що зіткав зелений гай,
Білі дивляться дзвіночки.
Як зовуть їх — угадай!
Це конвалії у гаї
На галявині цвітуть!
І ніде, ніде немає
Кращих квіточок, мабуть.

М. Познанська





— Лесю, Лесю, — гукала тітка Олена, —
глянь-но, кого татко з лісу приніс!

На траві ледве стояло маленьке ко-
зеня, яке загубилося. Леся присіла біля
нього:

— Я його буду доглядати. — І миттю
побігла по молоко.

Дівчинка навчалася вдома із своєю мамою та вчите-
лями. Уже в чотири роки Леся вміла читати та писати,
а в дев'ять написала свій перший вірш.

Дівчинка дуже гарно вишивала, і коли вона була
така, як ти, то вишила своєму татові сорочку. Але най-
більше Леся любила музику. Батьки подарували їй
фортепіано, якому пізніше вона присвятила вірш:

Мій давній друже! Мушу я з тобою
Розстатися надовго... Жаль мені!

Розсталася Леся зі **своїм** другом через
хворобу — важку й довготривалу.

Вона все життя боролася з нею і ... пи-
сала вірші, казки, оповідання, п'єси.

Ти підростеш — і зможеш прочитати ба-
гато творів, які написала видатна україн-
ська письменниця Леся Українка.



У скільки років Леся написала свій перший вірш?
З якої букви пишемо ім'я поетеси?

Яка схема стосується виділеного слова в тексті:

[— — • | = • —] чи [— — • | — • —]?

В останньому слові тексту є 9 звуків і 8 букв.

Так чи ні?





Бачу **Я**, **я**. Чую [й], [а] або [а].

я в і р

т о п о л я

к в а с о л я



[= • | = • -]



[- • | - • | = •]



[- - • | - • | = •]

топо**л**я

яхта

явір

[- •] — на

та са

[• -] — ан

ат ас

[= •] — н**я**

т**я** с**я**

[= • -] — **я**н

ят **я**с

я лина
 блуко

вечір

вечер → **я** → ти



Склади слова.



о а і к н в **я** л



л б к о **я** у



ч м і **я** н ь

У Яринки — яблуко.





Прочитай вірш голосно й виразно.

Яблунька зростала під вікном,
А ялинка — в лісі, за селом.
Яблунька раділа й сумувала:
І цвіла, й жовтіла, й опадала,
А ялинка на своїм віку
Не міняла власного смаку:
Вподобала з юної пори
Над усе
Зелені кольори.

Г. Фалькович



● Що можна зробити з яблук? Розкажи.

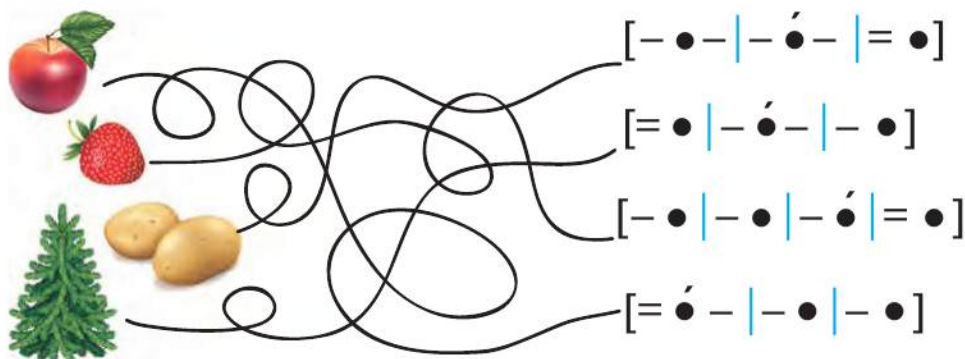




Що ти знаєш про героїв казки «Як Їжачок і Заєць наввипередки бігали»?



Визнач, яка схема відповідає намальованому предмету. Вимов звуки в словах-назвах предметів.



У назві якого предмета немає букви **я**?



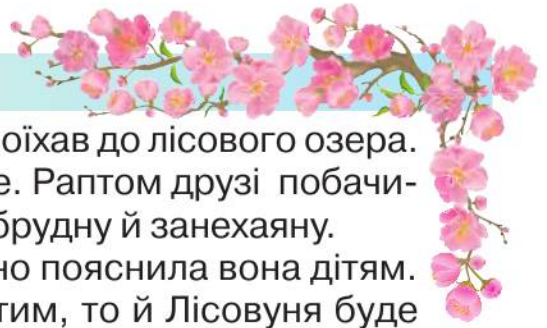
Загадка



Сидить Марушка в семи кожушках, 
Хто її роздягає, той сльози проливає.

Вимов звуки в слові-відгадці.





Ярик з друзями та батьками поїхав до лісового озера. Воно було гарне, але засмічене. Раптом друзі побачили лісову мешканку Лісовуню, брудну й занехаяну.

— Який ліс — така і я, — сумно пояснила вона дітям.

— Якщо ліс знову стане чистим, то й Лісовуня буде гарною! — сказав Ярик.

Діти з дорослими зібрали все сміття з лісу та вивезли його.

Аж тут вийшла зелена Лісовуня, протягнула кошика з грибами та ягодами!

Наступного дня всі прочитали указ:

«У всіх лісах, на річках та озерах смітити заборонено!»

З того часу всі ліси, річки й озера стали чистими. У них живуть щасливі лісовуні.

За Л. Ніцой



Як ти оцінюєш поведінку дітей та дорослих у лісі?

За якої умови Лісовуня стане гарною?

Якому слову-назві намальованого предмета відповідає схема [— • — | = •]?



У якому слові-назві намальованого предмета буква **я** позначає звук [а]?





Ю ю

Ю ю



Бачу **Ю, ю**. Чую [й], [у] або [у].

Ю Н Г а



[= • - | - •]

юнга

К Л Ю Ч



[- = • -]

к**лю**ч

В е р б л ю д



[- • - - | = • -]

вербл**ю**д

[- •] — ну

ту

су

[• -] — ун

ут

ус

[= •] — н**Ю**

т**Ю**

с**Ю**

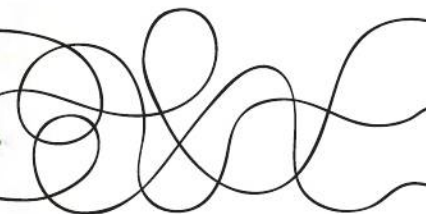
[= • -] — **Ю**н

Ют

Юс



Визнач, яка схема відповідає намальованому предмету.



[= • | - • -]

[= • = | - • | - •]

[- • - | = • | - •]



Збери «розгублені» букви в словах-назвах намальованих предметів.



о**ю**рк



аекпх**лю**



ючкл



кр**ю**зка





за́пах
запаху́щий

го́жий
него́жий



Запаху́щий і розлогий
зріс любисток край дороги.
Там йому приємно дуже,
там з  він дружить.



З , колоском
і бабусиним  ...

В теплий день і день негожий
зустрічає перехожих.

Т. Петровська



Склади букви. Дізнайся, чим пахне літо.



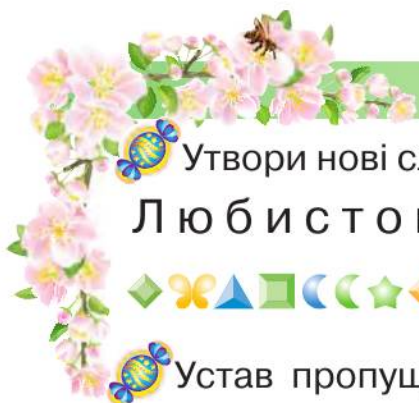
Розкажи, що чим роблять.

їдять

пишуть

вишивають





Утвори нові слова.

Лю б и с т о к _____ , _____ , _____ .



Устав пропущену букву.

Я	в	и	ш	и	в	а	
	с	п	і	в	а		
	ч	и	т	а			
	г	р	а				



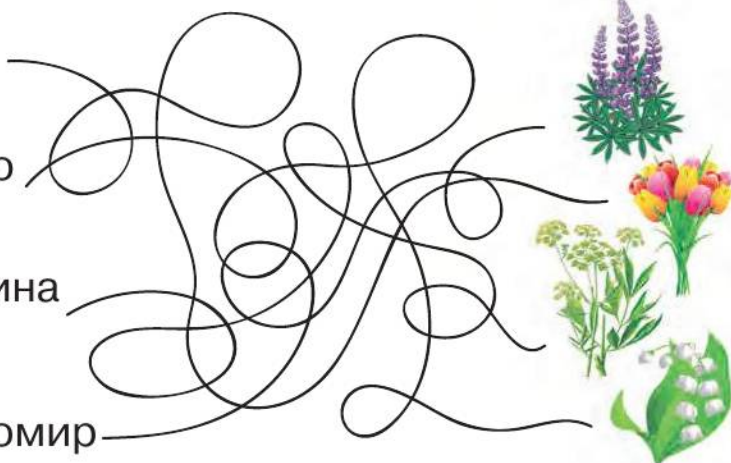
Хто що малює? Склади речення усно.

Юля

Юрко

Юстина

Любомир



Прочитай скоромовку повільно, швидко, ще швидше.

Скормовка

Ходить посмітюха
по смітничку зі своїми
посмітюшенятами.





Юля жила у великому місті. Звичайна дівчинка: ніс у ластовинні, оченята карі, кіски стирчать. Дівчинка любила кататися на роликах, ласувати морозивом, дивитися мультики та відеокліпи з виступами естрадних зірок.

Але над усе Юля любила малювати. Це вона робила блискуче. У Юлі була заповітна мрія — стати художником. Не модельєром чи дизайнером, а художником, який створює мультфільми.

За В. Герланцем



Дизайнер — винахідник; створює моделі одягу, деталі, прикраси.

Модельєр — спеціаліст, який створює нові речі.



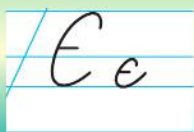
Розкажи, що ти дізнався (дізналася) про Юлю. Про що ти мрієш? Розкажи.

Якого слова-назви намальованого предмета стосується схема [= • | – • –]?



У якому зі слів **Любомир**, **Юля** буква **ю** позначає звуки [й], [у]?

Є є



Бачу **Є, є**. Чую [й], [е] або [е].

к о л ь є



[- • | = = •]

з а є * ь



[- • | = • =]

є д и н о р і г



[] [] [] []

ку**Є**

[- • | = •]

син**Є**

[- • | = •]

квіту**Є**

[- = • | - • | = •]

[- •]	— не	те	се
[• -]	— ен	ет	ес
[= •]	— н Є	т Є	с Є
[= • -]	— Є н	Є т	Є с



І барвінком, і рутою,
і рястом квітча**Є**
весна землю, мов дівчину,
в зеленому гаї.

Т. Шевченко





Єноти

У крамниці єноти
запитали: — Є ноти?
— Є ноти, є ноти,
шановні єноти!
І тепер єноти
вивчають ноти:
— До, ре, мі, фа,
соль, ля, сі!
До, сі, ля, соль,
фа, мі, ре, до!



А. Камінчук

- Про що запитували єноти в крамниці?
Що їм відповіли?
- Чим цікаві слова *є ноти, єноти*?
- Проспівайте ноти в правильному порядку.



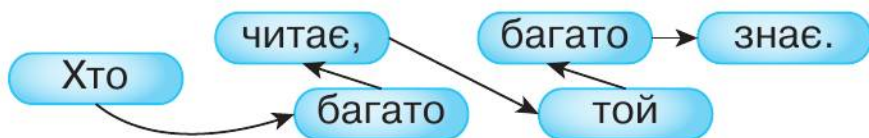


Що тобі відомо про героїв казки «Дві білки»? Розкажи.

- Розглянь малюнки. Дай відповідь на питання: що робить?



«Збери» слова. Прочитай прислів'я.



Визнач, яка схема відповідає намальованому предмету.



[= • | - ' | - •]

[- ' | = • =]

[= • - | - ' -]





Євген довго не був удома. Тепер повернувся. Він зайшов у свою кімнату й побачив розкидані іграшки, кленові листочки від гербарію, машинки. Як він раніше цього не бачив? І хто повинен це прибирати? Згадав татові слова:

«Ти вже не малий. Спробуй прожити один день самостійною людиною. Не сподівайся на диво, усе роби сам!»

Уранці Євген устав з ліжка САМ. Прибрав ліжко САМ. Зробив зарядку САМ, без нагадувань. На кухні САМ поставив на стіл чашку. Після сніданку САМ помив посуд.

Татко поглядав на сина й усміхався.

За Л. Ніцой



Чи погоджуєшся ти зі словами тата Євгена? Вислов власну думку.

Ти стараєшся бути самостійним (самостійною)? Розкажи. У якому зі слів: **синє** чи **єнот** буква **є** позначає звук [e]? Назва якого намальованого предмета відповідає на питання **хто**?



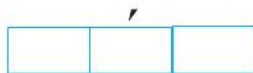


Бачу **Ц, ц** (це). Чую [**ц**], [**ц'**].

ц в і р к у н ц и м б а л и г о р о б е ц ь



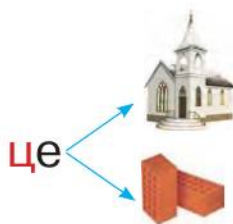
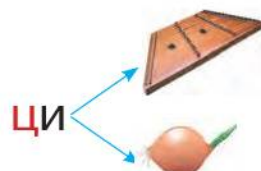
[- = • - | - •' -]



[- • | - • | - •' =]

Ц → а ца
о ко
у цу
и ци
і ці

а → ац
о → оц
у → **ц** уц
и → иц
і → іц



цві → т
ркун

це → гла
сарка

ці → лина
кавий

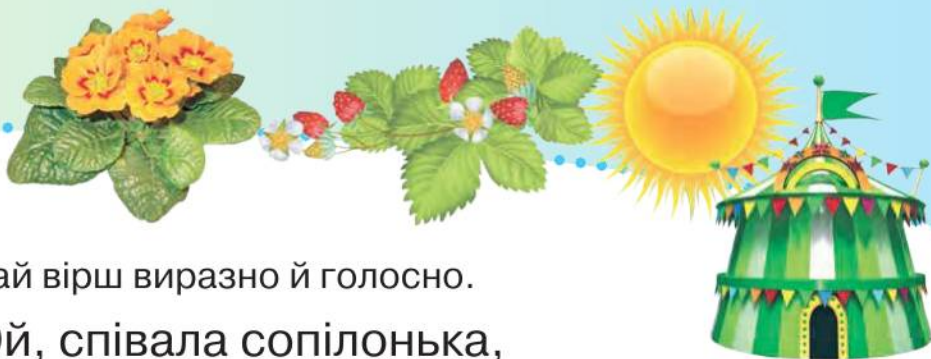


Пограємо в гру «так» — «ні».

Летить ? — ____ ! Летить ? — ____ !

Летить ? — ____ ! Летить ? — ____ !





Прочитай вірш виразно й голосно.

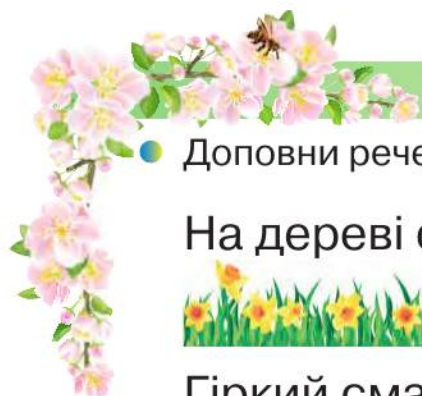
Ой, співала сопілонька,
Тремтіли цимбали.
Коломийки веселенькі
В Карпатах лунали.
Цимбалісти молоденькі —
Умілі музики.
Так гуцули танцювали —
Стерли черевики.



— Ти знаєш, що таке цимбали?

— Так, знаю. Ми були в музеї старовинних музичних інструментів, і я там бачив цимбали. Цимбали — це дерев'яний інструмент із струнами. По струнах б'ють спеціальними молоточками й отримують чарівні звуки.





- Доповни речення словами.

На дереві сиділи



цвіли на клумбі.

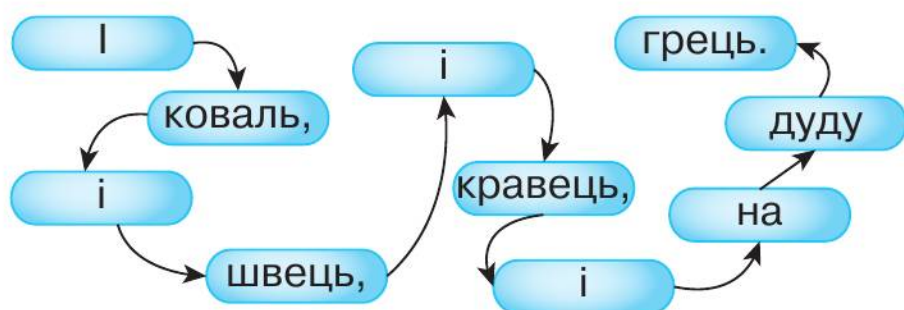
Гіркий смак у



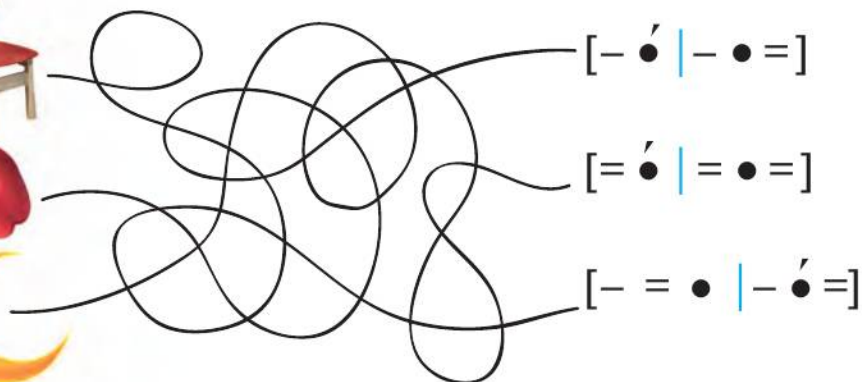
— солодкі.



Прочитай прислів'я, слідкуючи за стрілочками.



- Визнач, яка схема відповідає намальованому предмету.





— Я — Цюця П.

— А я — Ліза, — чемно сказала Ліза, бо мама завжди говорила, що потрібно називати своє ім'я, коли з кимось знайомишся. — А що таке Цюця П?

— Не знаю, — розгубилася Цюця П.

— П — це, мабуть, прізвище? — запитала Ліза, розглядаючи різнобарвну, кумедну, з круглими очиськами, істоту.

— Еге ж, — погодилася Цюця П.

— А Цюця? — допитувалася дівчинка. — А може, Цюця — це цюдова цяця? — міркувала Ліза.

— Ачому не чудова? — поцікавилася Цюця.

— Тому що так тебе назвали маленькі дітки. Коли я була маленькою, то говорила «цюдово» замість «чудово». Про це мені розповідала мама.

— То, може, це ти мене так назвала? — зраділа Цюця П.

— Може, і я... — подумала Ліза — і прокинулася...

— Я її намалюю, — саянула Лізі думка. От що з цього вийшло...



За Л. Ніцой



Як знайомилася Ліза з невідомою Цюцею П?

Чи можеш ти назвати їх чемними співбесідниками?

Погодься з думкою Лізи або вислов своє припущення, хто така Цюця П.

У назві якого намальованого предмета є звук [ц']?



Який із намальованих предметів відповідає на питання **хто?**





Бачу **Щ**, **щ** (ща). Чую [**ш**], [**ч**].

Щ и г л и к



Щ а в е л ь



[- - • | - •' =]

Щ и п ц і



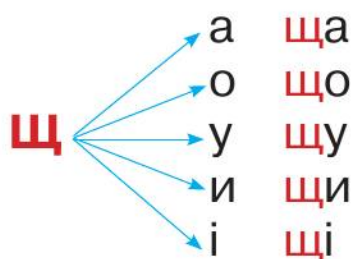
[- - •' - | = •]



щука
[- - •' | - •]



щит
[- - • -]



хру



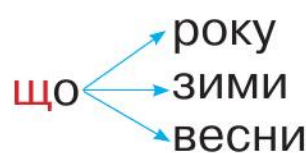
лі- -ина



плю



гор- -ик





Прочитай вірш голосно й виразно.

Щиро щиглик у ліщині
Щебетав собі щоднини:
— Щоб нам щед্রে літечко
Виростило житечко,
Щоб щасливий равлик
Міг щипати щавлик.

Л. Вознюк



● **Де** щебетав щиглик?



● **Що** буде щипати равлик улітку?

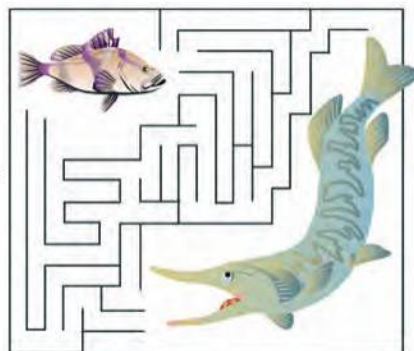


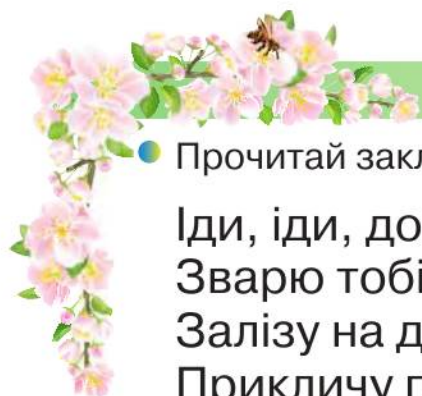
Проведи рибку по озеру так,
щоб її не впіймала щука.

● Прочитай скоромовку повільно,
швидко, ще швидше.

Скормовка

Ой чук, чуки, чук!
Наловив дід щук.





- Прочитай закличку.

Іди, іди, дощину,
Зварю тобі борщину,
Залізу на дуба,
Прикличу голуба.
А голуб загуде,
Дрібний дощик піде!



— Як варити борщ?
— Про це можна ді-
знатися з книжок про
кулінарію, з Інтерне-
ту, від мами.



- Вибери продукти для борщу.



- Назви овочі, з яких варять борщ. Ти любиш їсти борщ?
Назви фрукти. Що можна приготувати з фруктів?





Прочитайте казку в особах.

Щастик — маленький допитливий сірий зайчик.



— А що таке щастя?



— У кожного воно своє!



— Піду я пошукаю щастя. Привіт, козенятка!
А що таке щастя?



— Це жувати соковиту капусту!



— Хіба це щастя? Білочко, яке воно, щастя?



— Сидіти в теплому дуплі й гризти горішки.



— Ні. Це не моє щастя.



— Послухай, повертайся швидко додому.
Пізно вже.

Біля хатинки стояла занепокоєна матуся.
Вона кинулася його обіймати й цілувати.

А зайчик притулився до мами й подумав:
«Немає нічого кращого, ніж обійми моєї
матусі. Ось воно, щастя!»

За Л. Ніцой



Що було щастям для зайчика?

Яким ти уявляєш своє щастя?

Вимов звуки в останньому слові тексту. Назви букви.

У якому слові-назві намальованого
предмета звуків більше, ніж букв?





Бачу **Ф**, **ф** (еф). Чую [**Ф**].

ф а з а н



[- • | - • -]

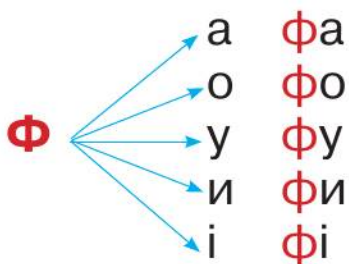
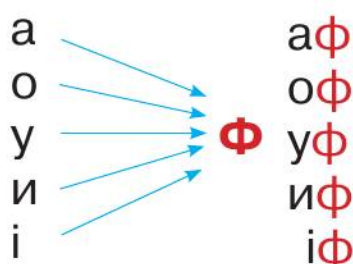
ф л а м і н г о



ф л е й т а



[- - • = | - •]



фон
фонтан

фінал
фініш

фея
ферма

теле- → **фон**
 → **граф**

фла- → **кон**
 → **мінго**

фру- → **кти**
 → **ктовий**





Прочитай вірш голосно й виразно.

Фіолетові заграви
 Фарбували в лузі трави.
 Фіолетовий фломастер
 Фарбувати також майстер:
 Фіолетові фіалки
 Фарбував він для Наталки.

Г. Чубач

- Знайди «загублений» склад. Прочитай слово-назву предмета.



теле- -фан, -фон, -фін



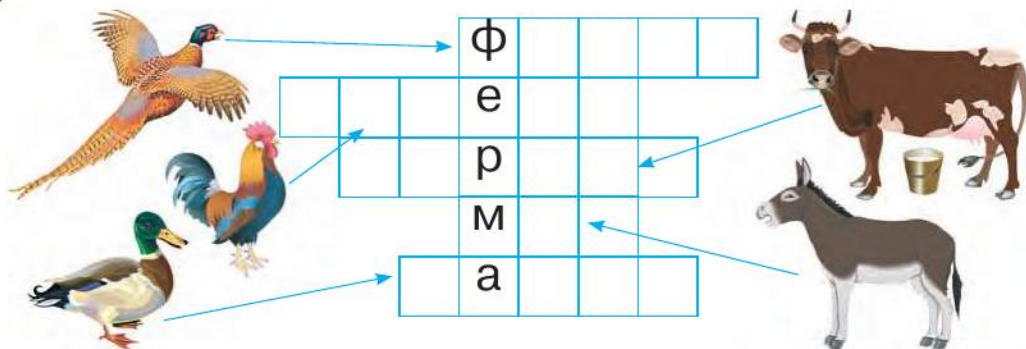
-мін-го фло-, фла-, флу-

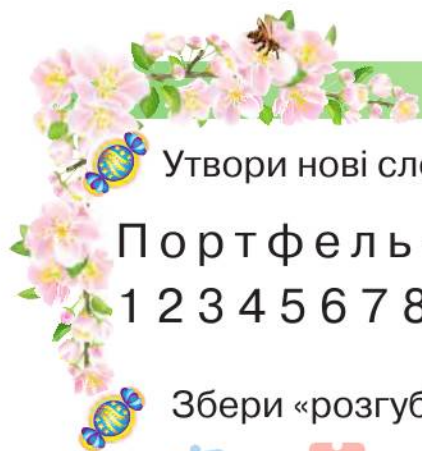


-та флі-, флей-, флий-



Розв'яжи кросворд.





Утвори нові слова.

Портфель —  , _____ , _____ , ...

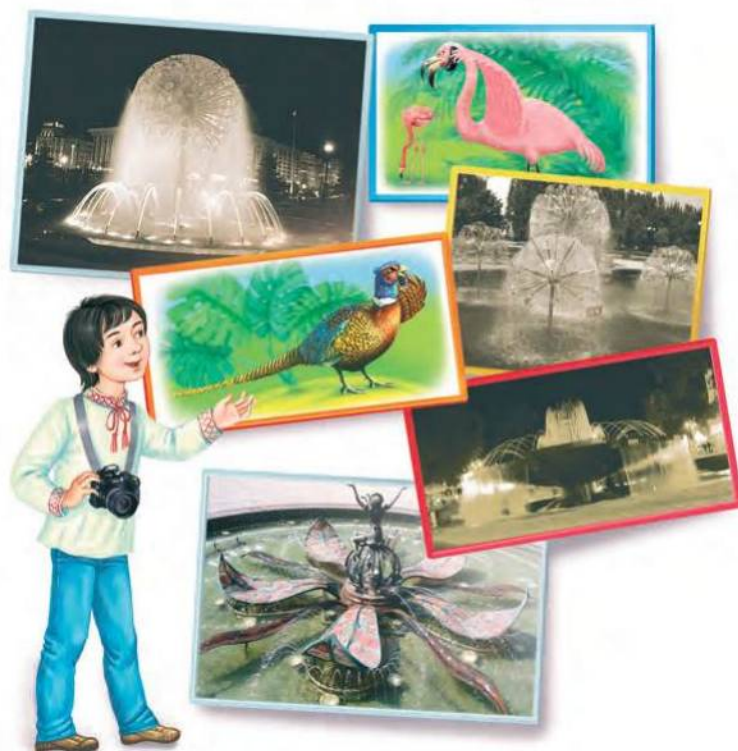
1 2 3 4 5 6 7 8 4 2 3 4 5 2 3 6 7 8 1 2 3 4



Збери «розгублені» букви. Утвори слова.

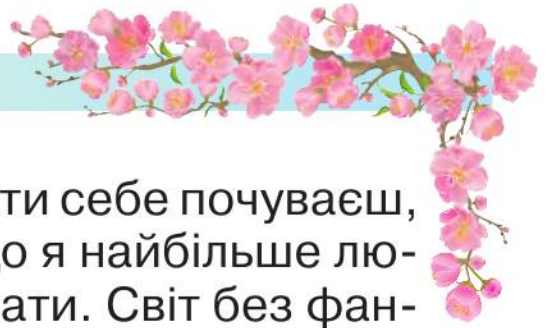


- Розглянь виставку фотографій, які зробив Федір.



- **Що** зображено на фото Федора?
Хто зображений на фото?
Кого можна назвати різнокольоровий, а кого — рожевий?





Добрий день, дідусю!

Дякую тобі за лист. Як ти себе почуваєш, дідусю? Ти запитуєш, що я найбільше люблю. Я люблю фантазувати. Світ без фантазії — сумний і нудний. Навіть калюжа після дощу може відтворювати фантастичний світ! Надсилаю тобі фото того, що я побачив і зробив. У калюжі я побачив не хмарки, а ангелів миру, не будинки, а чарівні замки. Подивися, які сумні були камінці, а які вони стали. Коли я приїду до тебе на канікули, ми разом будемо фантазувати й робити все незвичайним.

Люблю тебе, дідусю. Твій онук Федько з фантазіями.



Тобі подобаються роботи Федора? Вислов власну думку. Ти любиш фантазувати? Розкажи про свої фантазії. У вірші про букву **ф** є 8 чи 9 слів з цією буквою? Яка правильна відповідь? У якій назві намальованого предмета буква **ф** є у середині слова?



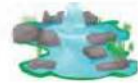


Бачу **Дж, дж** (дж). Чую [**дж**].

джміль

бджола

джерело



[- = • =]

[- - • | - •']

[] [] []



инси



ин



ем

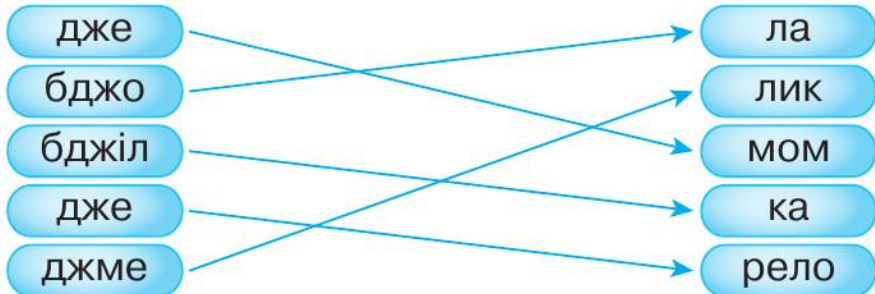
дже- <— рело
— рела

джміль

бджо <— ла
— лина



Склади слова.



Джмелик каже:
— Жу-жу-жу!
Із жоржинами дружу!
Друже, так тобі
ска-ж-ж-ж-ж-жу!





Джмелиний оркестр

Коли на луг приходила весна, першими вилітали джмелі. Спочатку ласували медом. Потім облітали квітучий луг. Сідали на дахи хатинок з трави й гілочок. Кожен брав свій інструмент — цимбали, скрипки, тромбони. А малий джмелик діставав калинову сопілочку. Над лугом лунав джмелиний оркестр.

За В. Чухлібом



- Визнач, хто першим вилітає на луг.



Яка пора року описана в тексті? Знайди й прочитай речення-відповідь.

На якому інструменті джмелі не грали: на скрипках, барабанах чи цимбалах?

Яка схема стосується слова **джем**: [— • —] чи [— — • —]?





Бачу **Дз**, **дз** (дз). Чую [**Дз**], [**Дз**'].

д з и ґ а



[- • | - •]

д з б а н



[- - • -]

д з в о н и к



[- - • | - • -]



еркало



ґу ики

кукуру



а

дзвонити

дзвінкий

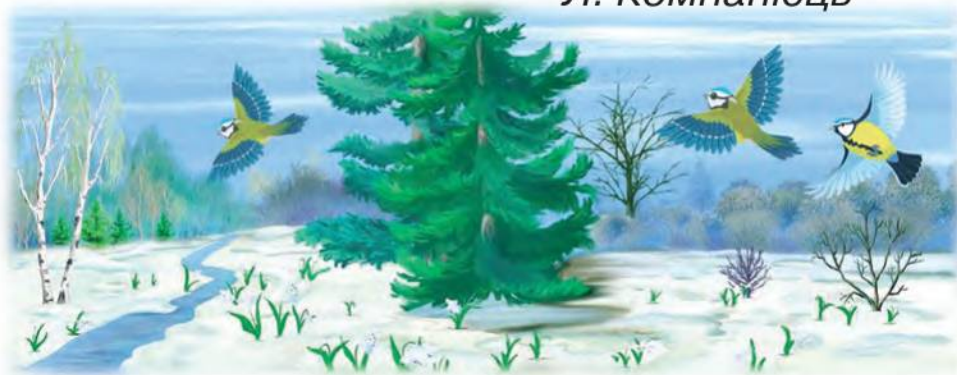
дзвонила

дзюрчить

Дзюрчать-**дз**венять струмочки,
І птах вітає птаха...

Мала, хрустка бурулька
Додолу впала з даху.

Л. Компанієць





Малесенький джмелик поспішав на запашний, барвистий луг. Тут так багато квітів! У джмелика аж очі розбіглися.

Бачить джмелик: ліловий дзвіночок хитає голівкою та кличе його.

— Я буду з вами дружити, — сказав він дзвіночку.

— Дзінь-дзінь, дзень-дзень, звичайно, і я радий з тобою дружити, джмелику, — задзвенчав дзвіночок.

За О. Іваненко



Джмелик запропонував дружбу: метелику, дзвіночку чи бджілці?

Який джмелик: увічливий, мовчазний чи насуплений?

З буквосполученням **дз** у тексті є: 2, 3 чи 8 слів?

У якому слові-назві намальованого предмета букв більше, ніж звуків?



5

9



к о м п ' ю т е р м ' я т а с о л о в ' ї



[- = ' | - •]



зоря — пір'я

мюслі — м'який 

рясно — подвір'я

пюпітр — п'ють 

п'ю

в'ю

п'ять

п'є

в'юн

п'ятак

п'ють

в'юнок

п'ята



Які букви пропущені?

Які звуки вони позначають?

	'	ю	т	ь
	'	ю	т	ь
	'	я	т	а
	'	я	н	е
п	і		'	я

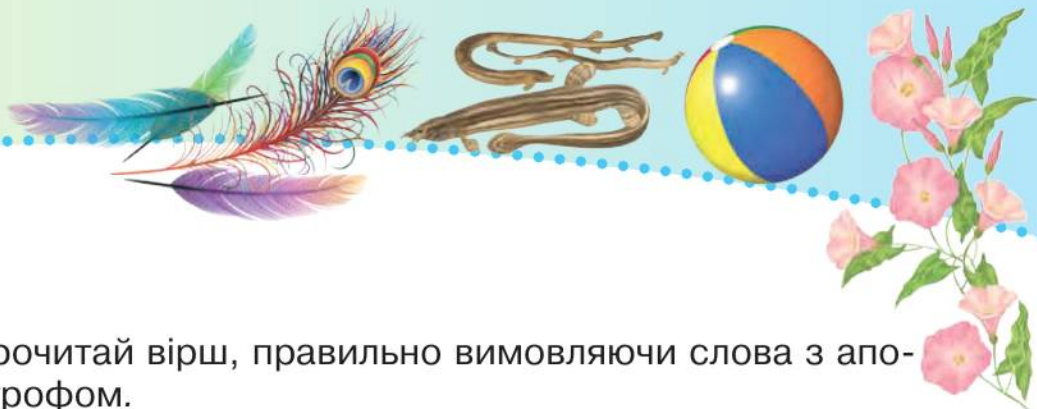
Я такий же, як знак розділовий,
І відомий шкільній дітворі.

Та в словах української мови

Я пишуся не внизу, а вгорі (с т о ф а п р о).

Д. Білоус





Прочитай вірш, правильно вимовляючи слова з апострофом.

— Буквам я усім рідня...
Може, не потрібен я?
— Не журись, малюче, так.
Просто ти — друкарський знак.
Мусиш бути у словах:
М'яз, прислів'я, м'яч, під'їзд,
В'юн, м'якуш, бар'єр та з'їзд,
П'ятниця, п'ята, ім'я.
Ось вона — твоя сім'я!

За В. Черняєвою



З'єднай частини прислів'їв. Поясни, як ти їх розумієш.

Була м'ята,

та в полум'я.

Восени

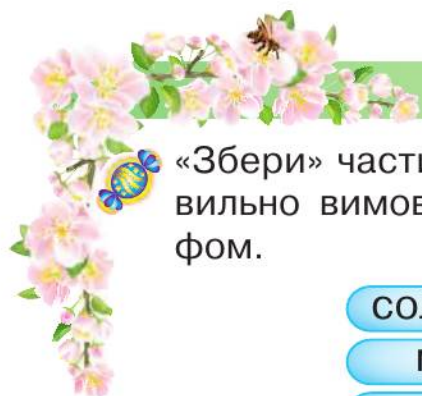
і буряк м'ясо.

З вогню

та пом'ята.

Лук'ян і Мар'яна — друзі.





«Збери» частини слів. Прочитай зібрані слова. Правильно вимовляй приголосні звуки перед апострофом.

СОЛОВ'	ї	та
М'	я	Н
В'	ю	ТЬ
ДЕВ'	є	Ч
ПІР'		
ПАМ'		
ГОЛУБ'		

Знайди в словах *СОЛОМ'ЯНИЙ*, *СЛОВ'ЯНСЬКИЙ*, *ХОМ'ЯК*, *ПОДВІР'Я* «заховані» слова.

- Визнач, для кого призначені подані предмети. Склади про це речення.



Дар'я

Лук'ян

Мар'яна

Дем'ян



Розв'яжи ребуси.

7+Я

5'+А





Кожний день Дем'ян готує собі до школи сніданок і пакує його в коробку. Сьогодні він проспав.

— Поспішай, Дем'яне! Ти запізнишся на урок, — промовила мама.

Хлопчик побіг до школи, але спіткнувся об камінь, і все, що було в рюкзаку, висипалося на землю. Дем'ян швидко все поскидав до рюкзака й побіг далі.

Він забіг до класу в останню хвилину. Відкрив рюкзак, а звідти — шарудіння.

— Ой! — несамовито зойкнула Зося.

Дівчатка закричали, хлопці зареготали... А з рюкзака Дем'яна вискочила миша.

— Дем'яне! Прошу пояснити, що сталося. Для чого ти приніс до школи мишу? — запитала вчителька.

Дем'ян усе розповів: як спізнився, спішив, упав...

— Я тепер завжди буду раніше вставати й завчасно виходити з дому, — додав хлопчик.

З польського гумору



Який для себе висновок зробив Дем'ян? Ти погоджуєшся з його думкою?

У якому зі слів **ряст** і **пір'я** є звук [p]? Поясни правопис цього слова.

У яких словах-назвах числа пишемо апостроф: 3, 5, 7 чи 9?





НАРОДНІ ПЕРЛИНКИ

Заклички

Іди, іди, дощину,
Зварю тобі борщину
У глинянім горщину.
Поставлю на дуба.
Дуб повалився,
Горщик розбився,
Дощик полився.

- З яким проханням звертаються до дощину?
Коли промовляють заклички?
Які заклички ти знаєш?

Мирилки

Дай скоріш мізинчик свій,
Зачеми його за мій.
Мізин-мізин-мізинець —
Помирив нас, молодець!



- Прочитай мирилку разом із сусідом (сусідкою) по парті.
Коли промовляють мирилки?
Які мирилки ти знаєш?





Пісні-ігри

Десь тут була подоляночка,
Десь тут була молодесенька.
Тут вона впала,
До землі припала,
Личка не вмивала,
Бо води не мала.

Ой устань, устань, подоляночко,
Ой устань, **устань**, молодесенька,
Вмий своє личко,
Личко біленьке,
Та **візьмися** в бочки,
Поскачи навскочки,
Біжи до Дунаю,
Бери ту, що скраю.

- Про що йдеться в цій народній пісні-грі?
До кого звертаються в пісні-грі? Які рухи виконують діти?
Про що просять дівчинку-подоляночку? Знайди відповідь, прочитавши виділені слова.
Розпитай своїх рідних, які вони знають пісні-ігри.
Вивчи пісню-гру напам'ять і у вільний час пограйся зі своїми друзями.
Які пісні-ігри ти знаєш?





Колискові пісні

Котику сіренький,
Котику біленький,
Котку волохатий,
Не ходи по хаті,
Не ходи по хаті,
Не буди дитяти.
Дитя буде спати,
Котик воркотати.
Ой на кота — воркота,
На дитину — дрімота.
А-а, а-а, а-а!



- Кому співають колискові пісні?
Коли й для чого їх співають?
З якою силою голосу треба співати такі пісні?
Які колискові пісні ти знаєш?





ЗАГАДКИ

У зеленім кожушку,
костяній сорочечці
я росту собі в ліску, —
всім зірвати хочеться.

На сонечко я схожий
і сонечко люблю,
до нього повертаю
голівоньку свою.



- Які слова загадок тобі допомогли їх відгадати?
Які загадки ти знаєш?

Створюємо власні загадки

- У цій загадці «розгубилися» слова. Відшукай їх і доповни загадку.

Маю жовтий я
Запашний
Борошно із мене ...
Й паляниця добрим
(Пшениця)



буде

людям

колосок

вусок

- Прочитай те, що «каже» про себе звіратко.

Маю сірий кожушок, куций хвостик, довгі
вуса.



КАЗКИ-МУЛЬТФІЛЬМИ

Кривенька качечка

Були собі дід і баба, та не було в них дітей. От вони сумують, а дід і каже бабі:

— Ходімо, бабо, у ліс по гриби!

От пішли. Збирає баба гриби, коли дивиться — у кущику гніздечко, а в гніздечку качечка сидить.

От вона й каже дідові:

— Дивися, діду, яка гарна качечка!

А дід каже:

— Візьмемо її додому, нехай вона в нас живе.

Коли дивляться, аж у неї ніжка зламана. Вони взяли її тихенько, принесли додому, зробили їй гніздечко, обложили його пір'ячком і посадили туди качечку, а самі знову пішли по гриби. Вертаються, аж див-





ляться — у хаті все прибрано, хліб напечений, борщ зварений.

От вони й питають сусідів:

— Хто це зробив?

Ніхто нічого не знає...

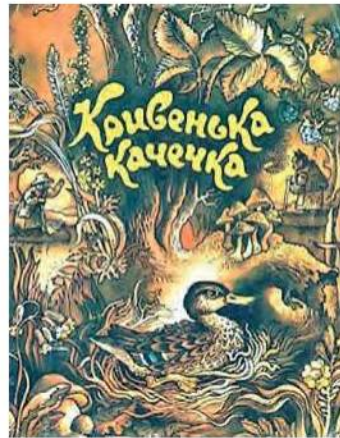
- Хочеш знати, хто допомагав дідові й бабі? Прочитай казку «Кривенька качечка» або подивися мультфільм, який так само називається, за адресою: <https://www.youtube.com/watch?v=h0WldfgxjJc>.

- Розглянь обкладинку книжки. Що на ній написано? Хто зображений на обкладинці? Про кого ця казка?

Продовж речення.

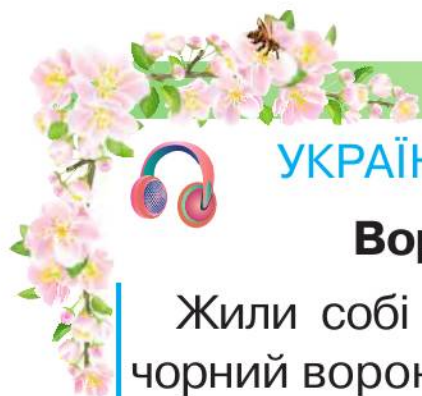
На обкладинці написано

_____ .



«Кривенька качечка» — це заголовок казки.





УКРАЇНЬКА НАРОДНА КАЗКА

Ворон, куріпка і мишка

Жили собі в лісі троє товаришів: великий чорний ворон, біла куріпка й маленька мишка. Якось їм захотілося коржиків.

— Хто в крамницю по борошно піде? — питає мишка.

— Я не піду, — відказує ворон.

— І я не піду, — повторює за ним куріпка.

— Добре, я сама сходжу, — сказала мишка.

Пішла до крамниці, купила мішок борошна, принесла додому й питає:

— А хто тісто міситиме?

— Я не буду, — каркає ворон.

— І я не буду, — відказує куріпка.

— Дарма, я вже сама замішу, — каже мишка.

Мишка замісила тісто. Тісто піднялося.

— У мене все готове. Хто пектиме коржики?

— Я не буду, — басом відповідає ворон.





— І я не буду, — озивається куріпка.

Одійшли вдвох, пісеньки співають, крилами лопотять, ніжками притупують.

— Що ж, доведеться й пекти самій, — зітхнула мишка.

Напекла повну миску — пухкенькі, м'якенькі вийшли коржики.

— Ну, а їстиме хто? — запитує мишка.

— Звичайно, я! — басує ворон.

— Я теж їстиму! — каже куріпка.

— Е, ні! — відказала мишка. — Коли я трудилася, ви байдикували: танцювали та співали, на всі боки позирали. Тепер я ласуватиму коржиками, а ви собі співайте далі. Не хотіли працювати — не будете їсти.



- Чи були ворон, куріпка та мишка вірними друзями? Чому? Вислов власну думку.

Хто з героїв працюватиме, чемний, сумлінний?





ЛІТЕРАТУРНІ КАЗКИ



Іван Франко — видатний український письменник.

У дитинстві він був працюючим і товаришким, залюбки допомагав батькам по господарству. Але найбільше любив бувати в батьковій кузні. Сюди приходили різні люди: молоді й старшого віку, з далеких і близьких сіл. Івась сідав у куточку й слухав розповіді про давні часи України.

Він був дуже здібним: за два роки навчився читати українською, німецькою та польською мовами (українською — за десять днів!). Малий Івась записував коломийки, приповідки та казки. Після школи вступив до гімназії, а потім — до університету. Пізніше сам вивчив 14 іноземних мов! Написав багато віршів, оповідань і казок для дітей. У цих творах він хотів навчити їх ненавидіти зло й несправедливість, розвинути дитячу уяву.

У старших класах ти дізнаєшся багато цікавого про Івана Франка.

- Чому Івася називали *здібним*? Вислов власну думку. Що тебе найбільше вразило з того, що ти дізнався (дізналася) про видатного українського поета й письменника? Розкажи.





- Розглянь малюнки.



- Склади речення за змістом кожного малюнка.

Хочеш знати, що було далі з фарбованим лисом? Прочитай казку «Фарбований Лис», яку написав Іван Франко. Або подивися мультфільм, який також називається «Фарбований Лис», за адресою: <https://www.youtube.com/watch?v=>





СУЧАСНІ КАЗКИ

Чарівне яєчко



Залишивши гніздечко, покотилося яєчко... Та котилося воно недалечко. Квочка з курчатами на подвір'ї гуляла, діток своїх забавляла.

— Мамо, он яєчко по стежинці котиться, — сказало найменше курчатко.

— Скоро Великдень, то давайте пофарбуємо яєчко, щоб воно було барвисте, як весна.

Закотили курчатка яєчко до своєї хати й ну його фарбувати. Пішов теплий дощик, потім з'явилася веселка на небі. Курчатка позичали фарб у веселки, на білому яєчку лап-





ками малювали весну, писали пір'ячком. І покоїлася писанка зеленим подвір'ячком. Курчатка її доганяли, на крилечках піднімали, дівчинці Наталочці на свято Великдень подарували. Вона курчаток зернятками годувала, водицею напувала.



Зацвіли вишні та черешні. Став гарний, як писанка, садочок увесь. І проказала Наталочка: «Христос Воскрес!»

За А. М'ястківським

- Які фарби позичили курчатка у веселки?



- Що робила Наталочка для курчат?

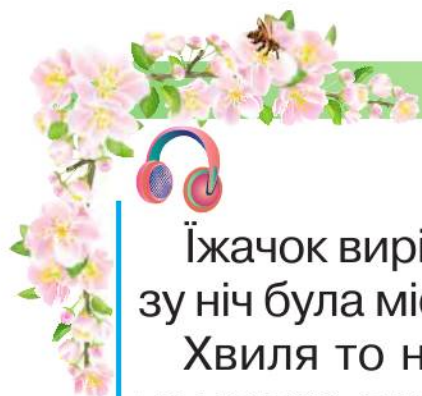
співала

годувала

напувала

- До якого свята готувалися курчатка з мамою квочкою?
Кому подарували курчатка свою писанку?
З якої букви пишемо ім'я дівчинки?
Чому казка має такий заголовок?





Їжачки

Їжачок виріс на гірці над морем. Одного разу ніч була місячною і він спустився на берег.

Хвиля то набігала на мокре біле каміння, то поверталася в море...

І коли вона відкотилася назад, Їжачок помітив малого чорненького Їжачка, що сидів на камені й повільно ворушив голочками.

— Ти що робиш тут? — запитав Їжачок, що спустився до моря.

— Гріюся, — відповів чорненький Їжачок зі свого каменя. — Я гріюся на білому камені, він ще теплий від сонця.

Хвиля набігла, і чорненький Їжачок зник під водою... А коли хвиля відринула в море, Їжачок, що жив на гірці, запитав здивовано:

— Виходить, ти живеш у морі?

— Еге ж, адже я Морський Їжачок! — відповів той. — Я живу в морі.

Хвиля плеснула в берег...

— А що ти над усе любиш? — запитав Морський Їжачок.

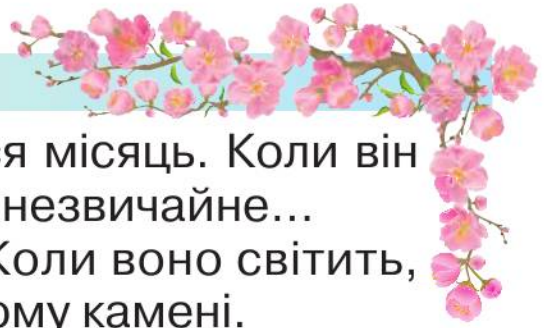
— Молоко. Воно біле й солодке!

— А я над усе люблю морську воду. Вона солона й прозора!

І знову хвиля поглинула їхню розмову...

Потім Їжачок, що жив на гірці, промовив замріяно:





— І ще мені подобається місяць. Коли він світить, усе навкруги таке незвичайне...

— А я люблю сонечко. Коли воно світить, я теж гриюся на моєму білому камені.

Тоді Їжачок, що жив на гірці, запросив Морського Їжачка:

— Приходь до мене в гості!

Морський Їжачок зітхнув:

— Не можу! Я без моря не можу. Ти приходь!

— А я у воді не можу.

І вони обидва замовкли, посмутнілі.

— Але ми все одно будемо дружити! — сказав Їжачок, що жив на гірці. — Адже ми обидва — Їжачки!

І вони замовкли.

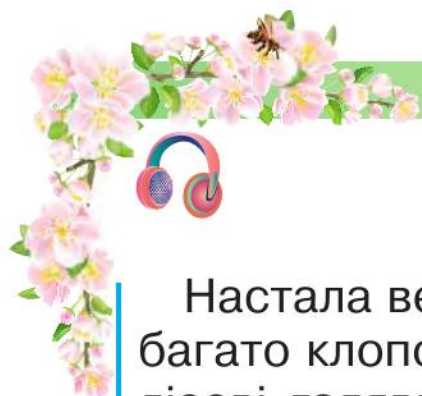
Тихо плескало в берег море. Місячна стежка підкотилася до самісінького берега. І можна було побігти нею разом далеко-далеко...

Їжачки сиділи, мовчали, а потім побажали один одному на добраніч...



За Ю. Ярмишем

- Що відрізняло їжачків? Вибери правильні відповіді: харчування, повітря, проживання.



ДО ДНЯ МАМИ

Подарунок

Настала весна. У звірів і птахів з'явилося багато клопотів. Вони чепурили свої оселі, лісові галявини. Дехто змінював убрання: зайці скидали білі шубки, а натомість одягали сірі, вовки та ведмеді лише обновляли старі кожухи, бо не звикли міняти кольору.

Та найбільше метушилися малята. Незабаром мамине свято. Побачив зайчик Сіра Шубка блакитну квіточку на тонкій стеблині.

— Хто ти? — запитав зайчик.

— Пролісок, — відказала квіточка. — А чому ти такий засмучений?

— Як же мені не сумувати? Завтра мамине свято, а я подарунка ще не маю.

Пролісок співчутливо подивився на зайчика, трохи подумав та й каже:

— То, може, візьми мене та й подаруй своїй мамі...

— Як же я візьму?! — розгубився зайчик. — Ти ж тоді не будеш рости.

— Звісно, не буду, — зітхнув пролісок, — але ж ти не маєш подарунка. Усі матимуть, а ти — ні.

— Дякую тобі, проліску, — раптом зраділо зайченя. —





Тепер я знаю, що подарувати мамі!

У день свята зайчик узяв маму за лапку й повів на горбочок: там синіла квітка.



— Я дарую тобі, матусю, ось цього проліска. Тільки зірвати його я не міг, адже він тоді не ростиме.

— Дякую тобі, мій любий синочку, — розчулилася зайчиха. — Дякую за чудовий подарунок!

За М. Пономаренко

- Тобі сподобався подарунок, який приготував зайчик мамі? Чому?

Що ти приготував (приготувала) своїй мамі до свята?

Подарунок

Я не кину слів на вітер —
Вивчу ціле море літер!
Підпишу тоді пакунок:
«Це — для мами подарунок!»
Зачудується матуся:
— Де ж він?
Щось не розберуся!
Підкрадусь, немов лисичка,
І матусю — цьом у щічку!

Л. Мовчун

- Який подарунок зробила своїй мамі авторка вірша?
Який подарунок приготував (приготувала) ти?



СТАРІ КАЗКИ НА НОВИЙ ЛАД

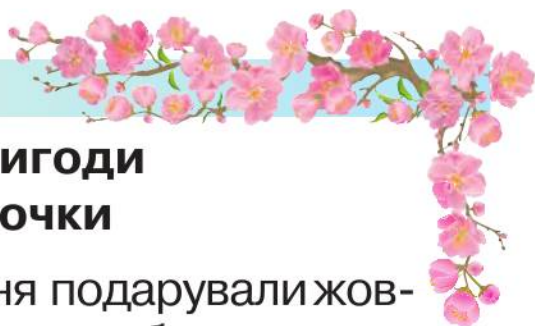
- Розглянь малюнки.



- Розкажи казку «Червона Шапочка».



Великодні пригоди Жовтої Шапочки



Оленці на день народження подарували жовту шапочку. Дівчинці дуже сподобався подарунок. Через це її прозвали Жовта Шапочка.

Великоднього ранку мама поклала в кошик писанки, паску, кільце ковбаси та й каже:

— Доню, віднеси бабусі великодні гостинці.

Узяла дівчинка кошик і пішла до бабусі.

Тільки зайшла Жовта Шапочка в гайок — аж тут лисичка:

— Що це так пахне у твоєму кошику, Жовта Шапочко? Дай мені скуштувати.

— Не можу, бо несу бабусі великодній сніданок. Ходімо зі мною й поснідаємо разом.

От ідуть вони, а назустріч зайчик:

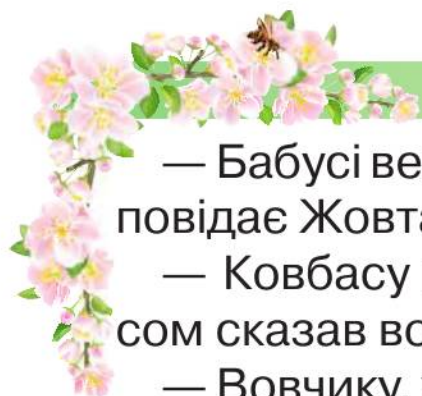
— Чи є в тебе щось смачне, Жовта Шапочко?

— Ходімо з нами до моєї бабусі, скуштуєш великоднього сніданку.

Ідуть вони разом. Аж тут вовк стоїть:

— А куди це ви всі зібралися?





— Бабусі великодні гостинці несемо, — відповідає Жовта Шапочка.

— Ковбасу й паску дай мені, — злим голосом сказав вовк.

— Вовчику, хіба так можна кричати?! — сказала лисичка.

— Коли мама малювала писанки, то говорила: «На щастя, на добро, на мир». Ходімо з нами, поснідаємо, — умовляє його Жовта Шапочка.

— Вибачай, не подумав я, що це — освячений великодній кошик.

От уже й бабусина хата.

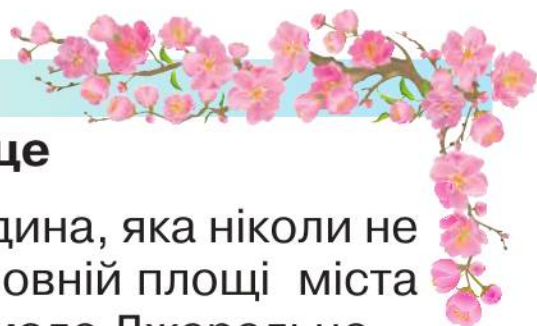
— Бабусю, вітаю тебе зі святом. Це тобі від нас на Великдень, — мовила Жовта Шапочка.

— Дякую, онучко. Заходьте, дорогі гості, снідати будемо. Яке то щастя — Великдень!



- **Ідеї для маленьких акторів.** Розіграйте розмову Жовтої Шапочки з лисичкою, зайчиком і вовчиком. Передайте голосом характер кожного героя.





Джерельце

В одному місті жила Людина, яка ніколи не всміхалася... Якось на головній площі міста крізь асфальт пробилося мале Джерельце.

— Замурувати його! — звеліла Людина, яка ніколи не всміхалася.

Звеліла — і дорожній Коток накрив Джерельце товстим шаром асфальту.

Людина, яка ніколи не всміхалася, заспокоїлася.

Проте раптом доповідають:

— Знову б'є Джерельце!

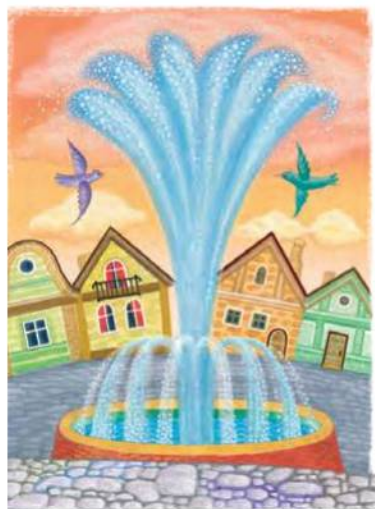
За наказом Людини, яка ніколи не всміхалася, усю площу затрамбували асфальтом.

Але Джерельце, як і раніше, до сонця прорвалося — чисте, студене.

Побачила те Джерельце Весела Людина, зраділа та й каже:

— Давайте водограй влаштуємо!

Відтоді на площі дзвенить музика водограю, райдугою переливається, людей зве-се-ляє.



За Ю. Ярнишем





Мої навчальні досягнення. Я умію, можу



Відшукай предмети, у назві яких є буква **ї**, звуки [йа], звук [дз].



Знайди «загублений» склад у словах-назвах намальованих предметів.



___ -мін-го

фук-,

фла-,

фут-



___ -ре-ло

дзе-,

джи-,

дже-



лі- ___ -на

-ши-,

-щи-,

-чи-



Прочитай закличку, у якій «розгубилися» слова. Постав слова там, де вони мають бути.

Вийди, вийди, ... ,

На дідове ... ,

На бабине ... ,

На наше ... ,

На весняні... ,

На маленькі

полечко

сонечко

зіллячко

квіточки

подвір'ячко

діточки





Пригадай історії героїв, які ми читали. Хто це робив?
Хто це сказав?

* * *

— Якщо ліс знову стане чистим, то й Лісовуня буде гарною! — сказав

* * *

А ... притулився до мами й подумав: «Немає нічого кращого, ніж обійми моєї матусі. Ось воно, щастя!»

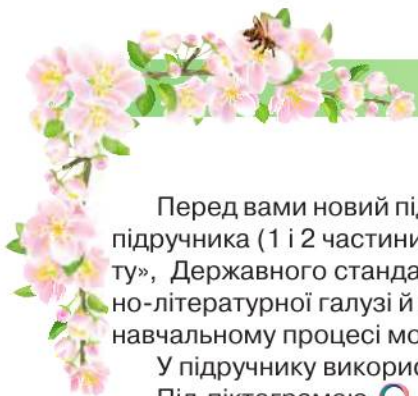
* * *

— Я тепер завжди буду раніше вставати й завчасно виходити з дому, — додав

* * *

Прибрав ліжко САМ. Зробив зарядку САМ, без нагадувань. На кухні САМ поставив на стіл чашку. Після сніданку САМ помив посуд.





Шановні батьки та вчителі!

Перед вами новий підручник — «Українська мова. Буквар». Навчальний зміст підручника (1 і 2 частини) розроблений відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, Типової освітньої програми мовно-літературної галузі й спрямований на реалізацію компетентнісного підходу в навчальному процесі молодших школярів.

У підручнику використано такі умовні позначення.

Під піктограмою  і QR-кодом — текст для сприймання учнями усної інформації, аудіювання — слухання–розуміння почутого, побаченого, а також для диференційованого навчання. Використання QR-коду описано в методичних рекомендаціях.

Піктограмою  позначена рубрика «Нехай тобі почитають», що стосується серії сюжетних малюнків до українських народних казок, а також відомих казок зарубіжжя, передбачає ознайомлення учнів з дитячою літературою, формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками, виконання завдань змістової лінії «Читаємо», «Досліджуємо медіа».

Ураховуючи те, що основним методом формування вмінь читати має бути ігровий метод, під піктограмою  пропонуємо велику кількість мовних, мовленевих та інтелектуальних ігор: криптограм, анаграм, ребусів, лабіринтів, плутанок.

Відповідно до вимог Типової освітньої програми щодо контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів, пропонуємо рубрику «Мої навчальні досягнення. Я умію, можу...», яка позначена піктограмою . Зміст рубрики передбачає систематичне відстеження індивідуального розвитку учнів у процесі навчання й має на меті вибудовувати індивідуальну траєкторію розвитку дитини.

Піктограмами ,  позначено парну та групову роботу учнів на уроці.

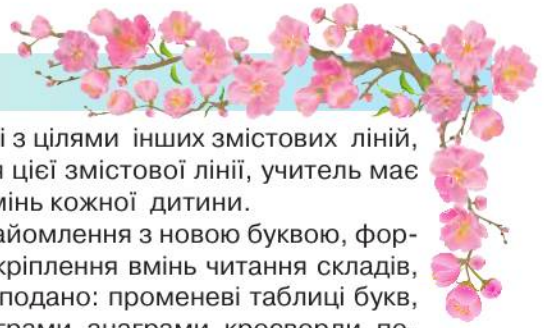
Сезонно-тематичне (осінь, зима, весна) упорядкування навчального змісту уможливорює реалізацію міжпредметних зв'язків і часткову інтеграцію. Кожна пора року розпочинається розворотами «Осінні свята України», «Зимові свята України», «Весняні свята України», які дають змогу вчителю використовувати метод проектів та організовувати роботу учнів для досягнення спільної мети, співпрацю з іншими особами, розвивати активність дитини в житті класу та школи.

Біля кожної нової букви, яка подається на плашці в друкованому й рукописному варіанті, пропонуємо 3–4 «веселі букви», які нагадають дитині про те, що можна побачити в природі або ж створити (з олівців, паличок, пластиліну, паперу тощо) самим. Тут же подано намальований предмет (живий, неживий), у назві якого є звук — буква уроку.

Здійснимо аналіз навчального змісту підручника, який покликаний реалізувати завдання змістових ліній: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

З метою реалізації завдань змістової лінії «Взаємодіємо усно» на початковому етапі пропонуємо найдоступніші теми для розуміння дитиною теми. Кожна тема має сюжетний малюнок або серію малюнків, текст для слухання–розуміння–говоріння, а також завдання, зорієнтовані на розвиток базових особистісних якостей дітей: спостережливості, допитливості, довільності поведінки, міжособистісної позитивної комунікації.





Завдання означеної змістової лінії пов'язані з цілями інших змістових ліній, зокрема лінії «*Читаємо*». Реалізуючи завдання цієї змістової лінії, учитель має враховувати рівні сформованості читацьких умінь кожної дитини.

Відповідно до дидактичної мети уроку (ознайомлення з новою буквою, формування техніки читання; навички читання; закріплення вмінь читання складів, слів з вивченою буквою; сприймання тексту) подано: променеві таблиці букв, буквосполучень і складів, колонки слів, криптограми, анаграми, кросворди, пошукові таблиці, «заховані» слова, речення для доповнення відповідними словами, тексти з малюнками та без них тощо. Цей матеріал призначений для читання учнями всього класу, оскільки невивчених літер у таких видах читання немає.

З метою реалізації змістової лінії, зокрема сприймання та робота над текстом, пропонуємо казки, вірші, оповідання, загадки, скоромовки, забавлянки, мирилки, а також казки й оповідання сучасних авторів тощо.

Частина тексту виділена іншим шрифтом і блакитною рисою та призначена для диференційованого навчання.

Запропоновані тексти спрямовані на виховання таких *якостей, рис і чеснот*, як: патріотизм, креативність, цікавість, критичне мислення, мудрість, відвага, наполегливість, чесність, любов, доброта, співпраця, справедливість, лідерство, уміння пробачати, скромність, бережливе ставлення до природи, до близьких людей. Героями кожного тексту є діти-однолітки, звірі, пташки, поведінка яких сприятиме набуттю емоційно-чуттєвого досвіду, допомагатиме моделювати власну поведінку в подібній ситуації.

Уперше для формування читацьких компетентностей уведено міні-п'єси. Такий формат роботи уможливорює творче читання текстів (розігрування в особах з дотриманням вербального та невербального мовлення героя для передавання емоцій та настрою), фантазування, придумування або ж зміна кінцівки (початку) тексту.

Навчальний зміст підручника забезпечує реалізацію завдань змістової лінії «*Досліджуємо мовні явища*» і спрямований на формування предметних компетентностей, а саме: лексичних, фонетичних, діалогологічних, комунікативних, художньо-мовленнєвих, каліграфічних, орфографічних.

Достатня кількість запропонованих схем речень і самих речень, слів з відповідними орфограмами дають можливість учителю формувати орфографічні вміння та свідоме засвоєння елементарних правописних правил, що є завданнями змістової лінії «*Взаємодіємо письмово*».

На сторінках підручника пропонуємо малюнки та зміст листівок, листів, телеграм, дитячих журналів, енциклопедій, додаткових джерел пошуку відповідної інформації, *sms*-повідомлення, фотоколлажів, що забезпечує реалізацію завдань змістової лінії «*Досліджуємо медіа*».

На вимогу Типової освітньої програми щодо діагностики навчальних досягнень учнів на певному етапі пропонуємо після кожної теми (у нашому випадку — нової букви) чотири запитання, які допоможуть виявити рівень сформованості наскрізних умінь, предметних і ключових компетентностей та запобігатимуть нашаруванню відповідних проблем. На цьому етапі навчальні досягнення учнів підлягають формувальному (вербальному) оцінюванню.

Під рубрикою «*Мої навчальні досягнення. Я умію, можу...*» пропонуємо доступний матеріал для проведення підсумкового вербального оцінювання на певному етапі, зокрема після завершення відповідної пори року (осінь, зима, весна).



Навчальне видання

Захарійчук Мар'яна Дмитрівна

Українська мова Буквар

Підручник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти
(У 2-х частинах)

ЧАСТИНА 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за державні кошти. Продаж заборонено.

Художники В. Дунаєва, Н. Андрейченко, Ю. Мітченко

Редактор *Н. Забаштанська*
Художнє оформлення та макет *Н. Антоненко*
Технічне редагування *Л. Ткаченко*
Комп'ютерна верстка *С. Груніної*
Коректори *С. Бабич, І. Барвінок*

Підписано до друку 20.09. 2018 р.
Формат 70×100/16.
Гарнітура Прагматика С. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 7,776. Обл.-вид. арк. 12,648
Ум. фарбовідб. 31,104. Тираж 25 024 прим.
Зам. №

Видавництво «Грамота», вул. Паньківська, 25, оф. 13, м. Київ, 01033
Електронна адреса: info@gramota.kiev.ua
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру України
суб'єктів видавничої справи ДК № 341 від 21.02.2001 р.

Віддруковано з готових діапозитивів видавництва «Грамота»
у друкарні ТОВ «КОНВІ ПРІНТ».
03680, м. Київ, вул. Ежена Потье, 12.
Свідоцтво ДК № 6115 від 29.03.2018 р.

Я відчуваю, думаю, дію...



— Усі ми різні, але в кожного є свій талант. Ви, пінгвіни, добре плаваєте, ми, страуси, швидко бігаємо. Головне — вірити в себе й не соромитися бути самим собою.

— Якщо ліс знову стане чистим, то й Лісовуня буде гарною! — сказав Ярик.

Діти з дорослими зібрали все сміття з лісу та вивезли його.



— Чари здійсняться тільки тоді, коли ми все робитимемо разом.

«Ти вже не малий. Спробуй прожити один день самотійною людиною. Не сподівайся на диво, усе роби сам!»



— Ні, якщо дзвіночок зірвати, він не дзвенить. Не рви!

А зайчик притулився до мами й подумав: «Немає нічого кращого, ніж обійми моєї матусі. Ось воно, щастя!»



— Бабусю! Я завтра назбираю чорниць для хворих дітей! Ці ягоди цілющі й корисні для здоров'я!

— Я люблю фантазувати. Світ без фантазії — сумний і нудний. Навіть калюжа після дощу може відтворювати фантастичний світ!





ISBN 978-966-349-687-0



9 789663 496870 >

М. Д. ЗАХАРІЙЧУК

Українська мова • БУКВАР

2018